სამეცნიერო-საზოგადოებრივი ჟურნალი
კვარტალური გამოცემა

სამი საუნჯე

№ 1(19), 2020

თბილისი
მაისი, 2020

ბერდიაკონი გიორგი(რუხაძე)

ვაქცინა რელიგიაში შეჭრილი ინფექციის წინააღმდეგ

შესავალი

«წმიდა ძღვენიდან (ზიარებიდან) სენის გადადება შესაძლებელი რომ ყოფილიყო, მე ახლა თქვენთან ნამდვილად ვერ ვისაუბრებდი. გულწრფელად მწამს, რომ ბარძიმი აღსავსეა ცეცხლით ქრისტეს სიყვარულისა, რომელიც ყოველგვარ მწიკულევანებას სპობს». – მეც ასე მწამს და სტატიაც ამიტომ დავიწყე დიდი გამოცდილების მქონე ექიმის, აწ უკვე მღვდლის, ალექსი ტიმაკოვის[1] სიტყვებით. მისი საუბრიდან კარგად ჩანს ცოდნისა და რწმენის ჰარმონიული თანაარსებობა, რომლის წყალობითაც ყველა პრობლემა თავისი თავის აღმოფხვრისკენ უმტკივნეულოდ ილტვის.

თუმცა, საზოგადოდ, ეს მხოლოდ სანატრელი ჰარმონიულობაა, სოფელი მას ვერ ჰგუობს. ადამიანებს მოვლენათა პრაგმატულად შეფასება უფრო ეადვილებათ და ობიექტური დასკვნებისთვის თავს არ იწუხებენ, ვინაიდან ნებისმიერი შემთხვევა საღმრთო განგებულებით, ანუ რაიმე მიზეზით, არის განპირობებული და მისი ახსნისთვის სარწმუნოებასთან ერთად სათანადო ცოდნაც აუცილებელია. რელიგიური ცოდნის შეძენას კი განსაკუთრებული შრომა და დიდი დრო სჭირდება, რადგან იგი არა მარტო წიგნიერ მუშაკობას, არამედ სულიერ მოღვაწეობასაც, ანუ ასკეტურ ცხოვრებას, მოითხოვს.

ამიტომ თუ ვინმე განიზრახავს, ეკლესიას რაიმე წესის შეცვ-

[1] **Между паникой и беспечностью/Православие.ru**

ლისკენ მოუწოდოს, მანამდე კონსულტაციის მიღებას ნუ ითაკილებს, რაც საზოგადოებრივი საქმისთვის უმჯობესი იქნება, რადგან საკითხის არსში გარკვევის შედეგად ზომიერების დაცვას უფრო ადვილად შეძლებს. მით უმეტეს, ამგვარი წინდახედულობის გამოსაჩენად პასუხგაუცემელი კითხვების გაჩენაც კმარა. მაგალითად, კორონავირუსის გავრცელებისთანავე ევროპაში ჯერ ტაძრები რატომ დაკეტეს, ხოლო ბარები და რესტორნები შემდეგ?! ჩვენი მედიისა და მედიკოსებისთვისაც, საეკლესიო მსახურების საუკუნოვანი წესები და წირვა-ლოცვებზე მრევლის დასწრების მიზაშეწონილობის საკითხი ლამის მთავარ საქვეყნო პრობლემად რატომ გადაიქცა?!

ამჟამად საქართველოში ეკლესიურად მოსახლეობის დაახლოებით 1% ცხოვრობს; განა მოქალაქეთა ეს, ყველაზე კანონმორჩილი, ნაწილი საყოველთაო ყურადღებას საჭიროებდა? ნუთუ მართლმადიდებელ ეკლესიას იმდენი დამსახურება არა აქვს სამშობლოს წინაშე, რომ ტაძრებში საკარანტინო წესების დარღვევათა გამოსავლენად ჟურნალისტებისა და ოპერატორების სრული მობილიზება არ გამხდარიყო საჭირო?

ხალხისთვის არავის აუხსნია, თუ რატომ მიენიჭა კორონავირუსს არა ეპიდემიის, არამედ პანდემიის სტატუსი და, დაახლოებით, მოსახლების რამდენი პროცენტი უნდა იყოს დასნებოვნებული, რომ სახელმწიფომ საგანგებო მდგომარეობა გამოაცხადოს? ჩვენ ხომ სრულიად მშვიდად ვცხოვრობთ იმ მსოფლიოში, სადაც ყოველწლიურად ჩვეულებრივი გრიპისგან, ანუ მის მიერ განვითარებული პნევმონიისგან, დაახლოებით 650 ათასი, ხოლო ტუბერკულოზისგან ორი მილიონი ადამიანი იღუპება!

ასევე საგულისხმოა, რომ ცნობილმა შიდსმა, იმუნოდეფიციტის ვირუსმა, 1980 წლიდან მოკიდებული 35 მილიონი კაცის სიცოცხლე შეიწირა, მაგრამ არავის გაუგია, რომ ამ ვირუსის ძირითადი გამავრცელებლები, ნარკომანები და ჰომოსექსუალები, დანარჩენი საზოგადოების დაცვის მიზნით ცალკე „კლასტერად“ გამოეყოთ (მედიკოსების ტერმინოლოგიურ ნოვაციას გვერდი ვერ ავუარე), ან მათი თავშეყრის ადგილები ეპიდემიურ

კერებად გამოეცხადებინათ!

დაბოლოს, თუ ამერიკელების მიერ საქართველოში ამოქმედებული ლუგარის ლაბორატორია არის ერთადერთი დაწესებულება COVID-19-ის ანალიზის ჩასატარებლად, მაშინ რა გამოდის: აქამდე ინფექციის, მით უმეტეს გრიპის ნაირსახეობის, დიაგნოზს ჩვენთან ვერ ადგენდნენ? – არავის უნდა გაუკვირდეს ეჭვების გაჩენა ამ ე.წ. მეგობარი ქვეყნის მიმართ, რადგან იდეოლოგიური თვალსაზრისით უკვე საკმაოდ დიდი მასალა დაგროვდა, რომელიც ჩვენს სახელმწიფოებს შორის მორალურ შეუთავსებლობაზე მეტყველებს. ამიტომ მედიკოსებმა უნდა გაითვალისწინონ, რომ რომელიმე თვალსაზრისის მხარდასაჭერად აშშ-ის ავტორიტეტით სარგებლობა მიზანშეწონილი არ არის.

თუ საზოგადოება „გმირ ექიმებს“ პროფესიონალიზმის გამო ამჟამად პატივს მიაგებს, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მას ხვალ ან ზეგ უფრო მასშტაბურად არ მოუწევს დღევანდელი მოვლენების შეფასება; მათ შორის, თვით ლუგარის ლაბორატორიის დირექტორის პაატა იმნაძის იდუმალი განცხადებისა: «უამრავი რაღაც იწერება, მაგრამ ეს ვირუსი მართლა არავინ არ იცის» (21.04.2020).

შხამი კურაევის ფიალაში

კაცობრიობამ საშინელ ეპიდემიათა მიერ გამოწვეული მრავალი განსაცდელი გადაიტანა. მხოლოდ შავმა ჭირმა VI-VIII სს-ში 90 მლნ., XIV ს-ში 200 მლნ., ხოლო ესპანურმა გრიპმა XX ს-ში 100 მლნ. ადამიანი შეიწირა. მიუხედავად ყველაფრისა, 17 ს-ის წინ წმ. იოვანე ოქროპირის მიერ შემოღებული წესი მარწუხის (საზიარებელი კოვზის) გამოყენებისა დღემდე ეკლესიის უცვლელ ტრადიციად შემოინახა და არცერთი ეპიდემია მისი შეცვლის მიზეზად არასდროს ქცეულა.

უფალი იესო ქრისტეს ჭეშმარიტი სისხლი და ხორცი ყოველი ქრისტიანის აუცილებელი სულიერი საზრდოა, რომელიც ამქვეყნად ქრისტესთან თანამყოფობის პირობას, ხოლო იმქვეყნად ცათა სასუფევლის დამკვიდრების საწინდარს წარმოადგენს.

ეკლესია ზიარების საიდუმლოს, ანუ ევქარისტიის, გარეშე არ არსებობს. ამიტომ ეკლესიის წევრად ვერ ჩაითვლება ის, ვინც არ ეზიარება.

ევქარისტია უდიდესი სიყვარულის გამოხატულებააო, ამბობს წმ. იოვანე ოქროპირი. მართლაც, ადამიანური სიყვარულის ანალოგიითაც შეიძლება ავმაღლდეთ სრულყოფილებამდე, თუ წარმოვიდგენთ საყვარელი ადამიანების მონატრების, მათთან სიახლოვისა და განუშორებლობის წყურვილს. ქრისტესმიერი სიყვარული კი ყოველივე გრძნობას აღემატა და მან ყველა მსურველს არა მარტო მისი ხილვისა და შეხების, არამედ ევქარისტიის საშუალებით მასთან შეერთებისა და მისით აღვსების შესაძლებლობა მისცა. მისივე სიტყვით: «რომელი ჭამდეს ჴორცსა ჩემსა და სუმიდეს სისხლსა ჩემსა, იგი ჩემ თანა დადგრომილ არს, და მე მის თანა» (ინ. 6, 56).

მართლმადიდებელი ეკლესიის მტრებს შური, უწინარეს ყოვლისა, სწორედ ამ სიყვარულისადმი ამოძრავებთ და შემდგომ კი ყოველივე იმის მიმართ, რაც ევქარისტიის აღსრულებას ემსახურება. მარწუხიც, ეს პატარა წმიდა ჭურჭელიც, თანამედროვე ლიბერალთა და ე.წ. თეოლოგთა მხრიდან თავდასხმის ობიექტად იმიტომ გადაიქცა, რომ ინფექციის გადაცემის მიზეზად ჯერ იგი წარმოეჩინათ, მერე კი – მისი საშუალებით მორწმუნეთათვის მიცემული წმიდა ძღვენი.

სწორედ ამ მიზნით სოციალურ ქსელში რუსეთის ეკლესიის ყოფილმა პროტოდიაკონმა ა. კურაევმა გამოაქვეყნა სტატია «საწამლავი ბარძიმში», რომლის ქართული ვარიანტი მცირე კომენტარითა და დიდად ამბიციური იდეებით განთავსებულია «წმ. გრიგოლ პალამას სახ. მართლმადიდებლური ღვთისმეტყველების ცენტრის» ვებ-გვერდზე. ამ ცენტრმა ჩვენი ყურადღება არა მარტო პრეტენზიული განცხადებებით, არამედ გამოკვეთილი ტენდენციურობითაც მიიქცია. ალბათ, მომავლისთვის ყველაფერს თავისი სახელი უნდა დაერქვას, მაგრამ მანამდე მათსავე ნათქვამს გავიმეორებთ იმის შესახებ, რომ «ცენტრის წევრები არიან ის ქართველი სტუდენტები, რომლებიც საღვთისმეტყველო ცოდნას ბერძნულენოვან სასწავლებ-

ლებში ილრმავებენ», «აღნიშნული გაერთიანება სრულიად დამოუკიდებელია».

ჩვენი მხრივ მხოლოდ შევნიშნავთ: ცენტრის საიტზე დადებული მწირი ინფორმაციის მიუხედავად, ჩანს, ამ სრულიად დამოუკიდებელი სტუდენტების ქართველობა სრულიად არ ნიშნავს იმას, რომ ისინი საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას ეკუთვნიან, ან მისი იერარქიის ოფიციალურ პოზიციას იზიარებენ!

ახლა კურაევის სტატიის მთარგმნელის იოანე შოშიაშვილის კომენტარს გავეცნოთ:« ანდრია კურაევს მოყავს ისტორიული ფაქტები, როდესაც წმიდა ზიარებაში შერეული საწამლავის შედეგად, კონკრეტული ადამიანების მოკვდინებას ჰქონდა ადგილი... აქ ისმის სავსებით ლეგიტიმური კითხვა, რომ თუკი ევქარისტია ვერ ანეიტრალებს შხამს, შეუძლია მას გაანეიტრალოს სხვადასხვა სახის ვირუსები? რა თქმა უნდა, ჩვენ ვერ ვიტყვით, რომ ევქარისტია ანეიტრალებს სიტყვაზე Covid 19-ს და ვერ ანეიტრალებს შხამს, რადგან თუკი ანეიტრალებს ერთს, უნდა ანეიტრალებდეს მეორესაც... დღეს დღეობით სალვთისმსახურო პრაქტიკაში დამკვიდრებული „კოვზის ტრადიცია“ კიდევ უფრო ზრდის იმის შანსს, რომ ადამიანები სწორედ ზიარების დროს დაინფიცირდნენ... ეკლესიას შეუძლია იზრუნოს თავის შვილებზე... და შეცვალოს ზიარების მიღების წესი, ხაზს ვუსვამ, ზიარების მიღების წესი და არა თავად ევქარისტია» (სტილი დაცულია).

რატომ მისცა თავის თავს უფლება «ახალგაზრდა თეოლოგმა» ასეთ მნიშვნელოვან საკითხებზე აზრის გამოთქმისა, ეს ცალკე საკითხია, მაგრამ საერთოდ საჭირო იყო თუ არა აღნიშნული სტატიის თარგმნა, ამას ქვემოთ წარმოდგენილი მისი ანალიზი დაგვანახებს.

პირველ რიგში, საკითხის დაკონკრეტების მიზნით, განვმარტავთ, რომ ა. კურაევის მიერ მოძიებული ისტორიული ამბებიდან ჩვენ განვიხილავთ მხოლოდ ორს, რადგან დანარჩენი ცნობები არამართლმადიდებლური ეკლესიების ცხოვრებას უკავშირდება და ჩვენი განსჯის საგნად ვერ ვაქცევთ საიდუმლოთა ძალას იმ

ლიტურგიებისა, რომელთა შორის მადლი არ მოქმედებს.

პირველი ცნობა ისტორიკოს თ. უსპენსკის (†.1928 წ.) თხზულებიდან არის დამოწმებული, რომლის მიხედვით ტაოს მეფე დავით III კურაპალატი მთავარეპ. ილარიონმა წმ. ზიარებაში შერეული საწამლავით მოაკვდინა, პასექის ანუ აღგდომის დღესასწაულზე 1000 წლისა (და არა – 1001 წელს, როგორც ი. შოშიაშვილი „თარგმნის“). «ქართლის ცხოვრება» (თბ., 2008) დავითის აღსასრულზე არავითარ განსაკუთრებულ ცნობას არ იძლევა, ხოლო მთავარეპ. ილარიონს საერთოდ არ იცნობს. «მატიანე ქართლისაჲ» გვამცნობს: «აღიღო დავით ჰერეთი. შემდგომად მცირისა ჟამისა მიიცვალა» (იქვე, გვ. 271); ხოლო სუმბატ დავითის ძე წერს: «გარდაიცვალა დავით, დიდი კურაპალატი, ძე ადარნასე კურაპალატისაჲ, ქრონიკონსა :სკა:» (იქვე, გვ. 369), ე.ი. 221+780=1001 წელს.

აქედან გამომდინარე, თ. უსპენსკის წყარო შეუძლებელია ყოფილიყო ქართული მატიანე, ან უშუალოდ სომხური ისტორიები, არამედ ეს არის, როგორც ჩანს, დიმიტრი ბაქრაძის მიერ დამოწმებული ფრანგულენოვანი თხზულება[2], რომელშიც წარმოდგენილია ევარისტ პრიუდომის შენიშვნები არ. ლასტივერტეცის «სომხეთის ისტორიაზე»[3]; ასევე, როგორც ქართველი ისტორიკოსის ცნობიდან ჩანს, პრიუდომს სომხის სხვა ისტორიკოსთა ამბებიც ჰქონია მიმოხილული: «სომხითის მწერალნი გვარწმუნებენ, ვითომც დავით მოწამლული იქმნა და ვითომც იმის სიკვდილში ერია ქართველი მღვდელთმთავარი ილარიონი»[4]; «სომხის წყაროები არ გვიჩვენებენ, რომელ წელს დაჯდა დავით ტახტზე; იმის სიკვდილის დროს კი იხსენიებენ პასექის დღეს 1000 წ.»[5]

რუსი ბიზანტოლოგისა და ფრანგული გამოცემების ცნობები იდენტურია, მაგრამ ისინი უყურადღებოდ ტოვებენ ჩვენთვის ერთ ფრიად მნიშვნელოვან დეტალს, რომელიც თვით სომხურ წყაროებში არის აღწერილი. საქმე ისაა, რომ მიუხედავად მთელი

[2] **Prud' homme, Histoire d'Arménie par Arisdaquès de Lasdiverd. Paris, 1964.**

[3] **დახმარებისთვის მადლობას მოვახსენებთ ფრანგული ენის სპეციალისტს ქ-ნ რუსუდან ჭანტურიას.**

[4] **ბაქრაძე დ.ზ., ისტორია საქართველოსი, ტფილისი, 1889. გვ. 239, შენ. 5.**

[5] **იქვე, გვ. 239.**

ამ „ვითომც“ ისტორიული ამბისა, მათეოს ურჰაეცი და არისტაკეს ლასტივერტეცი არა თვით მოწამლვის ფაქტს აღიარებენ დავითის გარდაცვალების მიზეზად, არამედ ეპისკოპოსის (მ.უ. მიხედვით) ან ჯარისკაცების (ა.ლ. მიხედვით) მიერ მეფის გაგუდვას ძილის დროს. ციტატები სომხური ისტორიებიდან თვით ა. კურაევსაც აქვს მოყვანილი, ამიტომ ამ საკითხზე ყველაფერი ცხადად გამოიკვეთა: სომხური წყაროებიდან მომდინარე ამბავი დავით კურაპალატის მოწამვლის შესახებ, მიუხედავად მისი საეჭვო წარმომავლობისა, ერთმნიშვნელოვნად ადასტურებს, რომ დავითის გარდაცვალება არა წმიდა საიდუმლოში შერეულმა საწამლავმა, არამედ მასზე ძალადობამ გამოიწვია.

მეორე ისტორიული ფაქტი, რომელიც, პირველის მსგავსად, კრიტიკას ვერ უძლებს, აღწერილია «ბიხოვეცის ქრონიკაში» (და არა _ „ბიხოვცის“, როგორც ი. შოშიაშვილი „თარგმნის“). სახელწოდება მას მიანიჭა ლიტველმა ისტორიკოსმა თეოდორე ნარბუტმა, რომელსაც მემამულე ალექსანდრე ბიხოვეცმა თავის ბიბლიოთეკაში დაცული ძველი ხელნაწერი გადასცა. მიუხედავად იმისა, რომ ხელნაწერი ნაკლული აღმოჩნდა, მას საწყისი, შუა და ბოლო ფურცლები არ შერჩენოდა, მასში აღწერილი ისტორიული მოვლენების მნიშვნელობიდან გამომდინარე, 1846 წელს თ. ნარბუტმა «ბოხოვეცის ქრონიკის» ტექსტი ბეჭდურად გამოსცა.

ქრონიკის თავისებურება ისაა, რომ ტექსტი დაწერილია რუსულ ენაზე, ოღონდ არა რუსული ანბანით, არამედ პოლონური ტრანსკრიფციით! «ქრონიკის» ხელნაწერის თავგადასავალზე საუბარს, ბუნებრივია, ჩვენ ვერ განვაგრძობთ, მაგრამ საჭიროა აღინიშნოს, რომ ამჟამად გარდა პოლონური ტექსტისა, რუსული თარგმანიც გამოცემულია. ა. კურაევს ციტატა პოლონური ტექსტიდან აქვს დამოწმებული, მაგრამ რუსული თარგმანის საკუთარი ვარიანტიც იქვე მოყავს, რომელიც ადრე გამოცემული ტექსტისაგან შინაარსობრივად არ განსხვავდება.

«ქრონიკიდან» ჩვენთვის საინტერესო ეპიზოდი XV ს-ის შემთხვევას უკავშირდება, როცა თავადი მიხეილ სიგიზმუნდოვიჩი, ანუ მიხაილუშკო სიგიზმუნდის ძე, მოსკოვის ერთ-ერთ მონას-

ტერში ჟამისწირვას ესწრებოდა. რუსული თარგმანის მიხედვით: «იღუმენმა, რომელსაც არ უყვარდა იგი, ზიარებაში[6] (в причастии) ძლიერ მომწამლველი შხამი მისცა. მან ეს ზიარება (причастие) სწრაფად მიიღო და გადაყლაპა, და იქვე დავარდა და მოკვდა. ხოლო იღუმენი, მისი ასეთი მსწრაფლ აღსრულების გამო, შეშინდა, თვით მიიღო ზიარება (причастие) და ისიც იქვე მოკვდა».[7]

ახლა ეს თარგმანი შევუდაროთ დედნისეულ ტექსტს: 1. პირველ წინადადებაში „в причастии"-ის ნაცვლად დედანში სწერია „в доре" (პოლონური ტრანსკრიფციით: w dore).[8] ეს არის «ბიხოვეცის ქრონიკის» რუსულად მთარგმნელის ნ. ულაშჩიკის მთავარი შეცდომა, საიდანაც თანამდევი უზუსტობანი მომდევნო ორ წინადადებაში კიდევ უფრო იკვეთება. საქმე ისაა, რომ რუსული სიტყვა Дора ზიარებას არასდროს ნიშნავდა. ცნობილი ლექსიკოგრაფის ი. სრეზნევსკის (†.1880 წ.) «ძველი რუსული ენის ლექსიკონში» განმარტებულია, რომ ეს არის „antidwron, antidorum",[9] ანტიდორი, ანუ ნაწილი სეფისკვერისა, საიდანაც ამოღებულია ტარიგი, რომელიც შემდეგ ლიტურგიაზე ქრისტეს ხორცად გარდაიქმნება.

რატომ გაიმეორა ასეთი მნიშვნელოვანი დარღვევა დიაკონყოფილმა, შემდეგ კი – მისმა ქართველმა სულიერმა ძმამ, ძნელი მისახვედრი არ არის. ამიტომ სჯობს, ჩვენს განსახილველ ციტატას მივხედოთ და მისი ანალიზი ბოლომდე მივიყვანოთ.

2. მეორე წინადადებაში причастие ნახსენები საერთოდ არ არის და ზმნებსაც სხვაგვარი შინაარსი აქვს. თარგმანისგან განსხვავებით დედანში გვაქვს: «სწრაფად ჩაკბიჩა და შეჭამა» (скоро укусил и съел). ზიარების „ჩაკბეჩა და შეჭმა" შეუძლებელია რომ ითქვას; ამიტომ მთარგმნელმა პირველ წინადადებაში დაშვებული შეცდომა მეორეს შეუფარდა და დაწერა: „მიიღო და გადაყლაპაო".

3. დედნისეულ არც მესამე წინადადებაში იხსენიება причастие, ხოლო „თვით მიიღო"-ს ნაცვლად გვაქვს «თვით იგემა»

[6] იგულისხმება: წმიდა ზიარებაში შერეული.

[7] Хроника Быховца, пер. Н. Улащика, М., 1966. გვ. 97.

[8] Полное Собрание Русских Летописей, ორი გამოცემა არსებობს: ა) т. XVII, СПб., 1907. სვ. 542. ბ) იგივე სერია: ПСРЛ, т. XXXII, М., 1975. გვ. 159-160.

[9] И. Срезневский, Словарь древнерусского языка, т. I , ч. 1, Москва, 1989. გვ. 706.

(сам вкусил). აქედანაც ჩანს, რომ პოლონურიდან რუსულ ენაზე მთარგმნელი ან საერთოდ ვერ ერკვეოდა იმ ტექსტის შინაარსში, რომელსაც თარგმნიდა, ან საკუთარი მიზანდასახულობის მიხედვით შეგნებულად „ასწორებდა“ დედანს. რადგან „იგემა“ უხერხულ ტერმინად მიიჩნია, სიტყვაც ჩაამატა და მიიღო მცდარი შინაარსი: „თვით მიიღო ზიარებაო“; მაშინ, როცა თავადი მიხეილიცა და ილუმენიც მოწამლული ანტიდორით გარდაიცვალნენ.

რა თქმა უნდა, აქ განხილული ისტორიები გამოგონილიც რომ არ იყოს, ჩვენი ძველი წესებისა და ტრადიციების წინააღმდეგ ვერაფერს ასაბუთებენ. აი, საზიარებელი კოვზისა და ზიარების ცხოველმყოფელი ძალის უარმყოფელთ კი, მგონია, «კოვზი ნაცარში ჩაუვარდათ»!

ევროპელი «ქართველი თეოლოგები»

საერთოდ, მედიისა და ცალკეულ საინფორმაციო საშუალებათა მესვეურების საყურადღებოდ უნდა ვთქვათ: რამდენადაც რელიგიური თემა საზოგადოებრივი ინტერესის ობიექტად იქცა, ხოლო სპეციალური ინფორმაციის სწორად გაშუქებას შესაბამისი პროფესიონალის კონსულტაცია სჭირდება, სარედაქციო სამსახურებმა უნდა დაუშვან რელიგიათმცოდნის შტატი, და უხერხული ტერმინების გამოყენებისა და აბსურდული ინტერპრეტაციებისგან თავი დაიზღვიონ. სამაგალითოდ ქვემოთ განხილული წერილიც გამოდგება.

სააგენტო „პრაიმტაიმმა“ თავის ვებ-გვერდზე გამოაქვეყნა (10.04.2020) თეოლოგიის მაგისტრანტ-ბაკალავრების ხელმოწერილი წერილი მცირე ანოტაციითა და სათაურით: «გავლენა მოახდინეთ ეკლესიაზე – ქართველი თეოლოგები მსოფლიო პატრიარქს და სხვა მაღალ იერარქებს მიმართავენ». ზემოთ ნახსენები ცენტრის წევრები თუ თავიანთ თავს „ქართველ ახალგაზრდა თეოლოგებს“ უწოდებენ, აქ თვით სააგენტომ „ქართველი თეოლოგები“ წარმოგვიდგინა.

გასაგებია, რომ მედიის მიერ არასწორად დამკვიდრებული ტერმინი თეოლოგისა, პერსონის ავტორიტეტულობის ასამაღ-

ლებლად მიმზიდველად ჟღერს, მაგრამ ასეთი სამეცნიერო ცენზი არ არსებობს. თეოლოგიის ბაკალავრი, მაგისტრანტი ან დოქტორი სრულიად საკმარისი წოდებაა იმისთვის, ვინც ამ საპატიო საქმეს არა პოპულისტური და კარიერისტული მიზნით, არამედ არჩეული პროფესიის სიყვარულით ემსახურება. გამონაკლის შემთხვევაში, დიდი დამსახურების მქონე საპატიო პიროვნება შეიძლება მოვიხსენიოთ თეოლოგის, ანუ ღმრთისმეტყველის სახელით, მაგრამ ამ წოდების გაუფასურება და დაკნინება, როგორც ამას ზემოთ მოყვანილ შემთხვევაში ვხედავთ, გაუმართლებელია. ბოლოს და ბოლოს, ამ დიდებული ზედწოდებით ეკლესია მხოლოდ სამ წმინდანს ამკობს: იოვანე მახარებელს, გრიგოლ ნაზიანზელსა და სჳმეონ ახალ ღმრთისმეტყველს!

ახლა გავერკვეთ, ვინ არიან აღნიშნული მიმართვის ავტორები და ეკლესიის ინტერესების დასაცავად და მისი ავტორიტეტის ასამაღლებლად როგორ „იღვწიან“. – ზ. ცაბაძე, გ. ტიგინაშვილი, შ. მათითაშვილი, კ. უსუფაშვილი და ლ. წითლიძე (ეს უკანასკნელი ზემოთ ნახსენები ცენტრის წევრიცაა), როგორც ეს მათივე განცხადებიდან ჩანს, საქართველოს ეკლესიის ავტორიტარული მმართველობისა და სინოდის მთელი შემადგენლობის კომფორმიზმის გამო შეწუხებულან და, რადგანაც საშველი ვერსად უპოვიათ, კორონავირუსისგან საქართველოს გადასარჩენად თოთხმეტი „უწმიდესი მამისთვის“ მიუმართავთ.

თავიდანვე უნდა აღინიშნოს, რომ ეს ევროპული ხუთეულიც, ცენტრის მსგავსად, თავის საქმიანობაში სრულიად დამოუკიდებელია. რაც მხოლოდ იმას ნიშნავს, რომ ისინი საქართველოს ეკლესიის წევრებად თავს არ მიიჩნევენ და მხოლოდ გარეშე ძალების ინტერესებს ემსახურებიან. განსხვავება ახალგაზრდების ცენტრსა და თეოლოგიურ ხუთეულს შორის მხოლოდ ისაა, რომ ცენტრი, გარდა ლ. წითლიძისა, ჯერ-ჯერობით ღიად არ უპირისპირდება უმაღლეს იერარქსა და საერთოდ, საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას, თორემ პოლიტიკურად მოტივირებული, ანუ პროამერიკული პოზიცია ორივე გაერთიანებისთვის საერთოა.

იძულებული ვართ, ყალბი მგზნებარების საილუსტრაციოდ

ორი ამონარიდი მაინც მოვიყვანოთ მიმართვის ტექსტიდან, თორემ ამ უპასუხისმგებლო „დანოსს“ ქაღალდზე ადგილს არ დავუთმობდით: «საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია ჯიუტად დგას თავის უცვლელ პოზიციაზე, არ მოუწოდებს მრევლს დარჩეს სახლში და უარს აცხადებს ღვთისმსახურება მრევლის გარეშე ჩაატაროს. შედეგად, სამღვდელოების წარმომადგენლები მორწმუნეებს სასიკვდილო საფრთხისაკენ მიუძღვიან. ამ მძიმე ჟამს, სამღვდელო დასის რიგი წევრები წარმოთქვამენ ქადაგებებს, რომლებიც სავსეა სიძულვილით, ფანატიზმითა და ცრუ აპოკალიპტური მოლოდინებით... უწმინდესნო მამანო, საქართველოს ეკლესიის ოფიციალურ პირთა უმოქმედობისა და უპასუხისმგებლობის გამო, მოგმართავთ თხოვნით, გავლენა მოახდინოთ საქართველოს ეკლესიაზე, რათა ოფიციალურმა იერარქიამ მიიღოს ყველა აუცილებელი გონივრული ზომა, რათა საქართველოს ათასობით მოქალაქის ინფიცირება და სიკვდილი თავიდან ავიცილოთ».

აი, ქართველთა ხმა პადერბონის, ათენისა და ჟენევის საუნივერსიტეტო კათედრებიდან! აი, ხმა დედა ეკლესიიდან განვრდომილი უმადური შვილებისა, რომელთაც ყოველივე წმიდა სოციალური ქსელების სასეიროდ გაიმეტეს!

მაინც ვისგან ელიან ხსნას მიმართვის ავტორები? – სტრატეგიის ცნობილი წესით, დახმარებისთვის მოკავშირეთა, ან თანამოაზრეთა ჯგუფს მიმართავენ, რადგან დაპირისპირებულთაგან ერთიანი ჯგუფი ვერ შეიქმნება და, ბუნებრივია, ისინი ვერც ერთმანეთთან და ვერც გარეშე სუბიექტთან ერთობლივ პარტნიორობას ვერ შეძლებენ. სახარებისეული სწავლებით: «უკუეთუ მეუფებაჲ მეუფებასა განევლთას, ვერ ჴელ-ეწიფების დამტკიცებად მეუფებაჲ იგი. და უკუეთუ სახლი სახლსა განევლთას, ვერ ჴელ-ეწიფების სახლი იგი დამტკიცებად» (მრკ. 3,24-25).

მაშასადამე, მიმართვის თოთხმეტ ადრესატს შორის არსებული დაპირისპირების გამო ჩვენი თეოლოგების მოლოდინი დახმარების მიღებაზე ამაოა. არაფერს ვამბობთ მათი კომპეტენციის ფარგლებზე, რომელიც არა მარტო მეცნიერული, არამედ მორალური უფლებამოსილებითაც უნდა დგინდებოდეს. როცა

მსოფლიო ეკლესიის უმაღლეს იერარქებს საქვეყნო საქმეზე მიმართავ, იმ ქვეყნის აღმშენებლობისთვის ერთი არამრუდე აგური მაინც ხომ უნდა გქონდეს დადებული?!

ახლა მოკლედ ჩამოვთვალოთ ადრესტთა უთანხმოებანი: ა) კონსტანტინეპოლისა და რუსეთის საპატრიარქოებს ერთმანეთთან ევქარისტიული კავშირი გაწყვეტილი აქვთ. გახეთქილების მიზეზი იყო რუსეთის ეკლესიის მიერ განკვეთილი სასულიერო პირებისთვის ფანარის მიერ ხარისხის აღდგენა და მათ ბაზაზე უკრაინის ფსევდო-ავტოკეფალური ეკლესიის შექმნა. ბ) კრიზისიდან გამოსვლის მიზნით, იერუსალიმის პატრიარქის თეოფილე III-ის ინიციატივით ქ. ამანში გაიმართა შეხვედრა, რომელსაც დაესწრნენ მხოლოდ რუსეთის, სერბეთის, რუმინეთის, პოლონეთისა და ჩეხეთის ადგილობრივ ეკლესიათა წარმომადგენლები. გ) მიუხედავად იმისა, რომ სხვა ეკლესიებმა ამანის კრებაზე დასწრებისგან თავი შეიკავეს, უკრაინის საკითხზე ფანარის გადაწყვეტილებას მხარს მხოლოდ აფრიკისა და ელადის მმართველი იერარქები უჭერენ; ამ ეკლესიებშიც მღვდელმთავრებისა და სამღვდელოების გარკვეული ნაწილი უმაღლეს იერარქთა გადაწყვეტილებას მხარს არ უჭერს და მათ მიმართ პროტესტს გამოხატავს.

ასე რომ, ეკლესიათა საჭეთმპყრობელებს შორის მე-14 ადრესატად «ეპიფანე კიეველის» მოხსენიება თორმეტი ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის უგულებელყოფას ნიშნავს, რადგან, იქიდან გამომდინარე, რომ კონსტანტინეპოლის, ანუ ფანარის მიერ „უკრაინის მართლმადიდებელი ეკლესიის" მეთაურად დადგენილ არაკანონიერ ეპისკოპოს ეპიფანე დუმენკოს ყველა საეკლესიო ხარისხი განკვეთილი „საპატიო პატრიარქის" ფილარეტ დენისენკოს მიერ აქვს მიღებული, მას ფანარის, ალექსანდრიისა და ათენის გარდა არავინ აღიარებს.

სხვათა შორის, ეს კრიტიკა ვრცელდება „ახალგაზრდა თეოლოგების" მიმართაც, რომლებიც ეპიფანე კიეველისა და ბართლომე კონსტანტინეპოლელის მიმართ აშკარა თაყვანისცემას გამოხატავენ. ნეტავ, ერთი სერიოზული სტატია მაინც შემხვედროდა ამ ევროპულად განსწავლულებისა, რომელიც ადამიანს

პრობლემაზე დაფიქრებისა და მეცნიერული კამათის სურვილს აღუძრავდა! თუმცა, ესენი ხომ ეპიფანეს საქართველოს ხსნას ავედრებენ და გონივრული მუშაკობისთვის სად სცალიათ!

ამრიგად, დასკვნის გამოსატანად დიდი შრომა აღარ გვჭირდება. ნათელია, რომ მიმართვის ავტორები რეალური მხარდაჭერის მიღებაზე ვერც იოცნებებდნენ; მათ ერთადერთ მიზანს საქართველოს წმიდა ეკლესიის დაკნინება და განქიქება წარმოადგენდა.

წესი ლიტურგიის დამაბრკოლებელი ერთი შემთხვევისათვის

ადრე გამოცემულ სამღვდელო კონდაკებს დართული აქვს სხვადასხვა წესი, რომელიც მოულოდნელად შექმნილ სიტუაციაში უნდა შესრულდეს. ჩვენ განვიხილავთ ერთ-ერთ შემთხვევას, რომელიც ევქარისტიულ ძღვენთან არის დაკავშირებული და რომელზეც არაერთგვაროვანი ინტერპრეტაციები გავრცელდა. დავიმოწმოთ ციტატა:

«უკეთუ **უწინარეს განწმედისა** წმიდასა სასმისსა შინა ბუზი შთავარდეს, (მწირველმა მღვდელმა) აღმოიღოს და ქაღალდსა შინა შეხვეული დასწვას ცეცხლითა. ხოლო თუ დედაზარდლი, გინა სხვაჲ რომელიმე გესლიანი ქუემძრომელი შთავარდნილ იქმნას, აღმოიღონ და შეხვეული ქაღალდსა შინა დასწვან, ხოლო სასმელი იგი ბარძიმისა მისგან გარდაასხან სხვასა ჭურჭელსა შინა, და მოიღოს ღვინო წყალისა თანა და სთქვას: „ერთმან მჴედართაგანმან“, და შთაასხას, და ეგრეთ შეასრულოს წირვა იგი, და გარდასხმული იგი მდინარესა შთაასხას.

ხოლო თუ **შემდგომად განწმედისა** იქმნას ესე და მისაღებად საძაგელ იყოს მღვდლისა, აღიღოს ფრიად სიფრთხილით, რომელ წვეთი სისხლისაგან არა სადა დაითხიოს, და ჭურჭელსა ზედა პატიოსანსა სამ-გზის განრცხას ღვინითა და შემდგომად შესრულებისა წირვისა აღმოღებული იგი წახვეული ბანბით, ანუ ტილოთურთ ქვასა ზედა წმიდასა დასწვან, ხოლო რომლითაცა განრცხა, ღვინო იგი ანუ მდინარესა, ან ქვეშე წმიდისა ტრაპეზისა შთაასხას და დაბუროს» (კონდაკი, თბ., 1899. გვ. 339-340).

ე.ი. ევქარისტიის შესრულებამდე, ანუ პურისა და ღვინის კურთხევამდე, თუ ბარძიმში ბუზი ჩავარდა, მწერი ამოიღონ, ხოლო ბარძიმს, რომელშიც ევქარისტიამდე მხოლოდ ღვინო და წყალია, არ შეეხონ. ხოლო თუ მასში ობობა ან სხვა შხამიანი მხოხავი ჩავარდა, მაშინ არა მარტო უწმინდური უნდა დაიწვას, არამედ ღვინოცა და წყალიც უნდა შეიცვალოს.

ევქარისტიის შემდეგ კი, იმავე შემთხვევისთვის წეს-განგება განსაკუთრებულ კრძალვას მოითხოვს. მღვდელმა ეს შხამიანი ცხოველი დიდი სიფრთხილით უნდა ამოიღოს და პატიოსან ჭურჭელზე ღვინით კარგად გარეცხოს, შემდეგ ნაჭერში შეახვიოს და სუფთა ქვაზე დაწვას, ხოლო ნარეცხი ღვინო მდინარეში ჩაღვაროს. თვით წმიდა ზიარება კი, რა თქმა უნდა, ამ დროს ხელშეუხებელი რჩება – მოსატევებელად ცოდვათა და ცხოვრებად საუკუნოდ, ამინ.

წმიდა ეკლესია ამ განჩინებით ეჭვგარეშე გვიცხადებს, რომ უფალი იესო ქრისტეს ხორცსა და სისხლს ვერავითარი შხამი ვერ შეეხება, პირიქით, იგი ყველა იმ სნეულსა და დავრდომილს კურნავს, «რომელი დამკჳდრებულ არს შეწევნითა მაღლისაჲთა»; იგი მხოლოდ თავის მორწმუნეს აღუთქვამს: «რომელი ჭამდეს ჴორცსა ჩემსა და სუმიდეს სისხლსა ჩემსა, აქუნდეს ცხორებაჲ საუკუნოჲ» (ინ. 6, 54). ზიარება სარწმუნოების საქმეა. როცა კაპერნაუმის სინაგოგაში მაცხოვარი ზეციური პურის, ანუ თავისი ხორცისა და სისხლის თაობაზე ებრაელებს ასწავლიდა, ზოგიერთისთვის მისი სიტყვები მოსასმენად იმდენად მძიმე აღმოჩნდა, რომ «ამის გამო მრავალნი მოწაფეთა მისთაგანნი უკუნიქცეს და არღარა ვიდოდეს მის თანა» (ინ. 6, 66).

მარწუხის მტრებს უკვირთ, მორწმუნეებს ინფიცირებისა რატომ არ ეშინიათ. ვინც თავის ერთგულთ იმგვარი მფარველობა აღუთქვა, რომ «დაღათუ სასიკუდინე რაჲმე სუან, არარაჲ ავნოს მათ» (მრკ. 16, 18), განა იგი დაუშვებს იმას, რომ უსისხლო მსხვერპლად შეწირული თვითონ იქცეს ვირუსის გადატანის საშუალებად და კურნების ნაცვლად ქრისტიანთა დასნეზოვნება გამოიწვიოს?! იქნებ მეტი არგუმენტი არც დასჭირდეს მას, ვისაც დაფიქრება კიდევ შეუძლია: ყველა დროს, ეპიდემია იქნებო-

და თუ პანდემია, მღვდელმსახურები ჯერ მრევლს აზიარებდნენ და მერე თვით იმავე ბარძიმიდან სიწმიდეს სრულად იღებდნენ. მარწუხითა და ბარძიმით რომ გადადიოდეს სნეულებანი, განა ღმრთისმსახური ეკლესიაში საერთოდ იარსებებდა?!

განსაცდელის რაობა

ქრისტიანებმა იციან, რომ შემთხვევით არაფერი ხდება. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ წლევანდელი სააღდგომო ეპისტოლეთი მოკლე, მაგრამ აუცილებელი განმარტება მისცა მრევლს: «ახალი ვირუსის პრობლემამ პლანეტის მოსახლეობის უდიდეს ნაწილში დიდი შიში დანერგა და მათი მზერა ღვთისკენ მიმართა. ჩვენ არ უნდა შეგვეშინდეს განსაცდელის, ქრისტიანი პრობლემებს მადლიერებით იღებს და ყველაფერში ღვთის ხელს ხედავს, მასზე სასოებს, მისით ხარობს და, ამასთან, ცდილობს გამოძებნოს სწორი გამოსავალი არსებულ ვითარებაში».

განსაცდელთა და ჭირთა მნიშვნელობის შესახებ წმიდა მამათა სწავლანი ჩვენ ადრეც გამოვაქვეყნეთ,[10] მაგრამ, შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე, ძირითად დებულებათა შეხსენება, ვფიქრობთ, ზედმეტი არ იქნება.

ფიზიკური სნეულებების, მათ შორის კორონავირუსის, მატერიალური გასაჭირის თუ ახლობელთა სიკვდილის მოწევნას ადამიანებზე ბრძენი და სახიერი უფალი იმიტომ უშვებს, რომ ამ განსაცდელებმა მათზე კეთილისმყოფელი გავლენა მოახდინონ. შეიძლება ჩვენ გვგონია, რომ ისინი ბოროტი თვისებისანი არიან, მაგრამ სინამდვილეში უფლის მზრუნველობის შედეგს წარმოადგენენ.

ვინც ბოროტების მიზეზად ღმერთს მიიჩნევს, ისეთივე უგუნურია, როგორც ღმრთის არსებობის უარმყოფელი. რაიმე განსაცდელის დროს თითქოს უმისამართოდ გამოთქმული ყვედრებაც: «რა დავაშავეთ ასეთი», «ეს ჩვენ არ უნდა დაგვმართოდა» და მისთ., სინამდვილეში, ირიბად ღმრთის მიმართ საყვედურს შეიცავს. ამ დროს, განსაცდელში მყოფი პირდაპირ არ გმობს ღმერთს, მაგრად მცირედმორწმუნეობის ან დაუკვირვებლობის

[10] **საღმრთისმეტყველო ლექსიკონი-ცნობარი, თბ., 2013. კარი სარწმუნოებისა, თბ., 2018.**

გამო ვერც იმას ითვალისწინებს, რომ კეთილი ღმერთის მიერ ვართ დაბადებული და ჩვენს ცხოვრებას იგი განაგებს.

ღმრთის ნების გარეშე ჩვენზე არაფერი მოიწევა, გარდა ცოდვისა, რომლის მიზეზი ჩვენ თვითონ ვართ. თვით სიკვდილიც კი არ არის ბოროტება, გარდა მოუნანიებელი ცოდვილი კაცის აღსასრულისა, რადგან მისთვის ამ ქვეყნიდან წასვლა ჯოჯოხეთის სატანჯველთა დასაწყისს ნიშნავს.

ღმრთის განგებულების ნათელსაყოფად რამდენიმე კერძო შემთხვევა განვიხილოთ. ღმერთი სიმდიდრეს იმას ართმევს, ვინც მას ბოროტად მოიხმარს, რათა მისი უსამართლობის იარაღი განაქარვოს. ხოლო სნეულებას მასზე მოაწევს, ვისთვისაც ასე სჯობია, რათა სხეულის ასონი შეკრული ჰქონდეს და ცოდვის ჩადენა ვერ შეძლოს. ასევე, სიკვდილი მასზე მოიწევა, ვისი ცხოვრებაც იმ ზღვარს მიაღწევს, რომელიც ღმრთის უზენაესი სამართლით პირველითგანვე არის დადებული; ღმერთი კი ადრიდანვე ხედავს, თუ რა არის თითოეულისთვის უმჯობესი. ხოლო ომები, გვალვები, წყალდიდობები, ეპიდემიები და სხვა მსგავსი განსაცდელები ხალხებს მათი უზომო უკეთურობის გამო შეემთხვევათ. როგორც ქველმოქმედმა ექიმმა რომელიმე სნეულების განსაკურნავად, შეიძლება ადამიანს მძიმე ტკივილი მიაყენოს (მაგალითად, ქირურგიული ჩარევის დროს), ასევეა სახიერი უფალიც – მარადიული ცხოვრების მოსაპოვებლად ადამიანებს ასეთი სახის სატანჯველებს უგზავნის, რათა მათი უკეთურობანი დააცხროს.

ამრიგად, ღმერთი კი არ არის მიზეზი ბოროტებისა, არამედ – კაცი, რომელიც თავისუფალ ნებას ცოდვისაკენ მიდრეკს და სიკეთის მოკლებით წარმოშობს ბოროტებას. ახლანდელი ეპიდემიის გავრცელების მიზეზიც ჩვენსავე თავში უნდა აღმოვაჩინოთ და მის დასამარცხებლად არა ახალი ვაქცინის გამოგონებას დაველოდოთ, არამედ გულწრფელად განვიხილოთ ჩვენი ცოდვები და ჭეშმარიტ მხსნელს შევღაღადოთ: უფალო იესო ქრისტე, ძეო ღმრთისაო, შეგვიწყალენ ჩვენ ცოდვილნი!

27.05.2020